Q. D. B. V.

JUS BESTIALE

Conſenſu Magnifici JCtorum Ordinis
Publicè defendent

PRÆSES

MICHAEL FRIDERICUS LEDERERUS
U. J. L.

&

RESPONDENS

HENNINGUS GEORGII
Itzehoa-Holſatus.

Die V. Iulii, In Acroaterio
JCtorum.

WITTEBERGÆ
Literis MATTHÆI HENCKELII.
ANNO M. DC. LXII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO E...

I, N, J.

I.

SIve depravatis, lapſu Protoplaſtorum, hominum judiciis, ſive auctæ indies eorum malitiæ imputandum, alterum alteri calumnioſum exiſtere perpetuò detrectatorem. Eò certè proceſſit faſtigii, humani perverſitas ingenii, ut nec exquiſitisſima ullius lucubratio omnibus evadat grata; lividisſimis potius â plerisq; dilaceretur dentibus. Inſectatur ea imbecillitas, aut pravitas magis, inferiorum non tantum & parilis ſortis ingeniorum fœtus; Sed nec parcit deſperatis ſuperiorum, & qui inſtar Numinis omnibus venerandi, operibus. Humanum quidem, veritatis colore deceptos quandoque ipſam ejus ſectari opinionem ac umbram; ſed alios ſimulatæ cujusdam gloriolæ captatione commisſi convincere erroris laborantes temerè proprium profitentur apertè errorem. Sed & id hebetudinis humanæ, ut, qui ſemel errorem imbibēre, ita in eô obbruteſcant quaſi, ut citius clavam ê manu Herculis, quam animis eorum præjudicatas extorquere posſis ſententias. Sed cohibenda immane quantum ea errorum directrix, nec imaginariâ quadam alios erroris arguendi licentiâ laxamenta ipſi concedenda. Laborandum inde cuivis ſummopere, alios errrorum fortasſis implicatos laqueis pro virili ut exſolveret, ab aliis idem promeriturus fiduciæ redhoſtimentum. Sed verò invaſit ſeculi vitiô nonnullorum animos ſpecioſa quædam ambitio, quâ ſuam extollere contendentes impotentiam, aliorum perſtringere conantur labores. Nec privatos tantum huic expoſitus periculo, ſed in ipſos etiam Juriſprudentiæ noſtræ fontes venenoſæ ſcrupuloſitatis dimanare rivulos con-

ſtat abundè. Vel ſolam ſacratiſſimi Juſtiniani ſententiam, de Jure naturali quam promulgari demandavit, mentis acie ſi intuear, eâ plerorumque animos occuparit perſuaſio, vel erraſſe eum, vel liberè nimis locutum, bruta juris naturalis capacia aſſerentem. Unanimi ferè conſenſu Juſtinianæam juris naturalis definitionem liberiori huc usq; involârunt interpretationis licentiâ Doctores. Et quotquot ferè introſpiciam, allatam defenſitantes deprehendo opinionem. Superſedeo interim impræſentiarum, diverſas & externâ ſuperficie valdè apparentes Interpretum explicationes prolixiori recenſere ſerie. Eam ſemper fovere placuit ſententiam, defendendum ſummopere noſtrum Imperatorem, nec inconſideratâ erroris aut minus accuratæ locutionis arguendum temeritate. Non deſunt, eô ſe tuentes prætextu, legum cavenda ſcrutinia, definitiones verò & diviſiones accuratiori Accuratiorum ſubjacere examini. Largior quidem haud invitus, definitiones Imperatorias ſecundum ſubtiliores Sophorum regulas anxiè dimetiendas non eſſe; Diffiteri interim nequeo, non de ſuperſtitiosâ definitionis Juſtinianeæ ſubtilitate, ſed ſubjecti juris naturalis capacitate potiſſimam hîc agitari controverſiam. Hinc pleriq; eam ſibi imponi paſſi opinionem, ſomniâſſe in deſcribendo jure naturali Tribonianum, & ſeipſum decipiendo aliis agnoſcendi ejus lapſum materiam ſuppeditâſſe ſufficientem. Alii variis diſtinctionum & interpretationum tricis hinc inde conquiſitis obſcuriorem reddunt rem claram ſatis.

II. Saniori nonnullorum edoctus judicio, ſive Juſtiniani ſive Triboniani patrocinium ſuſcipere malui ſemper. Formandum prius judicium, & via confuſioni præcidenda. Neque enim vocabulum juris objectivè de brutis in præſenti acceptandum, quatenus bruta objecti operationis juridicæ ſuſtinent vicem, ut jus aliquod, modis in jure definitis, in ea acquirere poſſimus. Eò etenim reſpectu omnibus attribuendum rebus, nec ad res reſtringendum animatas tantum, ſed inanimatas inſuper, commercio tamen humano non exemptas. Nec attendenda hîc paſſiva juris naturalis ſignificatio, quatenus citra injuriam [illegible]bitum brutis & conveniens eorum naturæ auferri nequit: [illegible]

dice-

directiva & normalis heîc agnoſcenda ſignificatio, conſideratô jure naturali, ut normâ & regulâ actuum, à brutis qui proficiſcuntur. Arreptô ſic in allatô ſenſu jure naturali, realem jam attingam tractationem, ulteriori inquiſiturus operâ in ſubjecti ejuſdem capacitatem, & brutorum ad juris naturalis poſſeſſionem habilitatê. Hauſiſſe videntur hanc doctrinam juris compilatores ex Ulpiani Inſtitutionibus, innuente inſcriptione *l. 1. π. de J. & J.* Utrique defenſitandi, nec alicujus erroris aut figuratæ locutionis accuſandi temere. Mentem illorum aliud haud flagitaſſe repetita ſequentium verborum arguit mentio: *Nam jus iſtud non humani generis proprium eſt: ſed omnium animalium, quæ in cælo, quæ in terrâ, quæ in mari naſcuntur &c.* & paulo poſt: *Videmus etenim cætera quoque animalia iſtius juris peritia cenſeri.* Nec agitanda hic particula *cenſeri*, aut extorquenda formata quædam & impropria locutio, quaſi æſtimentur tantum juris naturalis peritia, *Sathols diſſ. ad Inſtit. ſ. aphor. 10. Dn. Hahn. ad Weſenbec. de J. & J. n. 14.* Fateor, ſapere illam particulam ut plurimum ſimilitudinem, veritatem tamen non rarò eandem importare aſſero in præſenti non immeritò. Inductus non modò amphibologiâ illius vocabuli, explicatâ prolixè à *Rebuffo, Brechæo, Fornerio & Gæddæo ad l. 111. n. 2. de V. S.* Sed æquipollentiâ inſuper voce *videri*. Quam improprietatis ſignum eſſe, vel infiniti juris noſtri monſtrant textus, veritatis tamen notam eam non rarò eſſe, haud imparis numeri ſuadent leges. Æquipollere ideò vocem illam *cenſeri* verbo *eſſe* non ineptè dixerim. Confirmantur allata juris diſpoſitione, verba tamdiu propriè intelligenda, donec ex proferentis animô diverſum eliciatur, præſumente *l. 69. pr. π. de leg. 3.* Et quamvis admitterem invitus quaſi dictam antea explicationem, aliud tamen vix evicturi ejus ſuffragatores, quàm vel controverſiam eâ de re olim extitiſſe, vel in admirationem aliquem facilè trahi poſſe, dum bruta æquè ac homines juri naturali obedire illudque exequi noſſe credendi ſibi imponi patiatur neceſſitatem.

III. Enimverò dictam ante opinionem intentioni Imperatoris, & propoſito laudatiſſimo eam minus convenientem judicârim. Cum in inſtitutionibus prima quaſi juris elementa

cupidæ legum juventuti inſtillare voluerit. Quo circa haud præſumendum, Juſtinianum impropriis & figuratis locutionibus Tyronum animos diſtrahere voluiſſe. Digna hic allegatione ſunt verba *Gregorii Lopez ſingul. animadverſ. c. 2. n. 9. Erubeſcant igitur, qui non propriè locutos fuiſſe Juriſconſultos ſomniant in principiis & re tam ſeriâ.* Nec attendenda forraſſis repoſitio, non facti, ſed juris habendam rationem, non inſpiciendum, quid fecerit Imperator, ſed quid ipſi facere incubuerit. Neque enim Imperatori, ſed ejus obtrectatoribus figuratæ locutionis colore cum oppugnantibus me oppono. Aſſerens, Juſtinianum jus naturale materialiter pro appetitu & inſtinctu naturæ, aut anaphoricè ac per quandam auxeſin pro quadam ſimilitudine & ſimulachro juris naturalis acceptum haud deſcripſiſſe. *Quod ſi quando,* inquit *Grotius de J. B. & P. lib. 1. c. 1. n. 11. in fin. brutis animantibus juſtitia tribuitur, id fit impropriè, ex quadam in ipſis umbra rationis & veſtigio.* Sed etſi & hoc conceſſerint plerique, Imperatorem tantò minus errore exemtum emendatione & correctione dignum judicant. Sed ut exoſam & erroneam opinionem cuivis ſummopere fugiendam ſuadent ſeverè, & perſuadent non rarò. Accuratiorem inde ſive Juſtiniani odio, ſive ſubtilitatis prætextu confingere alloborantes deſcriptionem, & ex eâ profluentem ſententiam. Verum explicanda jam, quæ animô jam diu ſedit, opinio, nec nova, nec affectata, ſed vera, & ſubtiliſſimorum Virorum corroborata autoritatibus. Bruta videlicet æquè, ac creaturas rationales, juris naturalis capacia eſſe, abſterſâ omni improprietatis nebulâ. Juris itaque Tyronibus notum, totam legis eſſentiam & plenam ejus autoritatem ex placito Legislatoris & voluntate deſumendam ac dimetiendam eſſe. Nec quicquam ad actus juſti eſſentiam ulterius requiri, quàm ut ſit conformis menti Legislatoris, & juri ab eô præſcripto. Remotis tamen (ut ad civilem & humanam poteſtatem meum interim reſtringam ſermonem) placitis, quæ â Tyrannis Reipubl. fundamenta cõvellere intendẽtibus ſuam duxêre originem, aut quæ omni honeſtate & pietate exuta videntur. Deum autem juris naturalis Autorem, diſceptatorem, & latorem eſſe, â nemine ſaniore, quantum puto, in dubium hactenus vo-

ca-

catum. Dem onſtrat immutabilitatem ejus Juſtinianus *in §. pen. Inſt. de J. N. G. & C.* illô argumentô, quod divinâ conſtitutum ſit providentiâ. Approbant id brocardicon ipſi Gentiles, præeunte *Cicerone lib. 3. de Republ. & Xenophonte lib. 4. membrab.* ἀγράφους jura naturalia vocante. Egregiè inquit *Alphonſus à Caſtro de lege pœnali lib. 2. c. 14.* citatus à *Seldeno de J. N. & G. juxta diſc. Ebræor. lib. 1. c. 8. Jus naturale eſt illud, quod ex ipſius naturæ inſtitutione provenit, & hoc eſt omnibus commune. Et hoc etiam eſt jus divinum, quia Deus ipſe qui naturam condidit, eſt juris naturalis autor & inſtitutor. Si igitur jus illud ad conditorem referas, divinum dicetur; ſi verò ad tempus ſui ortus illud comparare velis, naturale dicetur, quia ſimul cum ipſâ oritur naturâ, & non poſteà per aliquam ſeu humanam ſeu divinam legem.* Unde per naturam in præſenti definitione Deum ſeu naturam naturantem intelligit *Fernand. Vaſquius illuſtr. controv. lib. 1. c. 29. §. 14.* Quamvis naturam naturatam ſeu vim illam naturalem omnibus innatam hic etiam denotari non improbabile eſſet. Summatim, Deum juris naturalis Legislatorem negantem citatum adeat Seldenum humaniſſimè rogito, ſummâ deducentem induſtriâ jus naturale ex imperiô Numinis divini pendere, *p. 104.* à Numinis imperio obligationis ex jure naturali proficiſcentis ortum petendum, *p. 106.* rationem ut talem ac ſimplicem non jubere, nec ad officium obligare, niſi ſuperioris eô, qui jubetur, ſimul accedat autoritas. Quod legis datæ proprium eſt, p. 93. Et de obligatione juris naturalis neminem dubitare poſſe, niſi qui ſimul Rectoris univerſi poteſtatem & imperium nequaquam agnoverit, *p. 105.* Fruſtraneo itaque auſu Moraliſtarum implorare auxilium & conſortium opinor, ex legislatoria Numinis ſanctiſſimi poteſtate derivandum jus naturale, ejusque obligationem inſtantem temerè. His autem evictis nulla eorum, quibus jus naturale præſcriptum, ratio habenda, ſola obedientia, & actuum legi à Deo creaturis tam rationalibus, quam irrationalibus inſitæ conformitate totam abſolventibus paginam. Sufficit omninò, bruta ſecundum notitiarum illarum, quas Deus eorum cordibus inſculpſit, & principiorum, quæ ad ſui conſervationem ad debitum finem neceſſaria ipſis impreſſit, dictamen actus ſuos

inſti-

inſtituere. Illas igitur notitias dum obſervant beſtiæ, juxta illarum indicationem cum imperio conjunctam agentes, utique faciũt quod juſtum. Hoc autem præſupponit jus quoddam, cujus intuitu tanquam normæ & regulæ id juſtum dici poſſit. Quod ſanè nil aliud, quàm Jus Imperatoris noſtri naturale, â Deo beſtiis inſculptum.

IV. Confirmatur inſuper hæc ipſa brutorum ad juris naturalis poſſeſſionem capacitas ex formali illiꝰ ratione, quam in objectô partim, partim causâ efficiente quæritandam cenſuerim. Illud rerum cum appetitu â notitiis inſculptis informatô convenientiam vel diſconvenientiam dixerim. Quando eæ juxta brutorum conditionem naturâ bonæ vel malæ ſunt, h. e. ita comparatæ, ut non posſint non ipſis præcipi â Deo vel vetari. Quò etiam *Grotius l. 1. c. 1. n. 12.* inclinare videtur, in eò tamen culpandus, quod ad naturam tantum rationalem illam convenientiam vel diſconvenientiam reſtringat. Cum tamen eam æquè in brutis, quàm intellectus participibus creaturis, modi tamen diverſitate non poſtpoſita, locum habere putem. Appetunt certè bruta præhabito qualicunque judicio, quod appetitui eorum benè ordinato conveniens; deteſtantur, quod inconveniens. Et qui beneficia ipſis exhibuere, ſingulari amplexantur amore, & ab omni pro viribus defendunt injuriâ. A quibus offenſa ex diversô, gravisſimô proſequuntur odiò, qualitercunq; damnô injuriam illatam repenſare allaborantia. Hæc certè non ſolorum ſenſuum opera judicanda temerè. Edunt quidem bruta actiones ſuas vi & auxilio potentiarum vegetabilium & ſenſibiliũ. Sed nec ſecus cum creaturis rationalibus res comparata. Quis autem homines ex ſolorum ſenſuum præſcripto & dictamine agere affirmare auderet? Malum igitur vel bonum ſpeciei cuivis quid eſſe, ex notitiis inſculptis judicant bruta, ſi bonum, accipiendum, ſi malum, fugiendum. Malè igitur ex ſubordinatis faciunt oppoſita. Non tollunt ſe invicem, ſed compatibilia ſunt, per potentias animæ ſenſitivæ, & ſecundum dictata juris naturalis tanquàm normam & regulam agere. Hæc dirigit actus, illæ cauſam quandoq; dant actioni, & exercitium ejus largiuntur.

V. Cau-

V. Cauſam efficientem Deum ſupra aſſerui. Hic enim ſicut ſolus naturæ autor, ita & juris naturalis lator perhibetur. Neceſſe enim ut jus naturale aliquem habeat conditorem. Aliâs neque juris nomen mereretur, cum nullam obligandi vim habere poſſit, niſi ſuperioris voluntas præceſſerit. Absque eâ enim ſi foret, non eſſet præceptum, vel prohibitum, & ſic vi & efficaciâ juris deſtitueretur, ſecundum ſuperius dicta. Neque tamen ad cognoſcendam illam Dei voluntatem peculiari opus fuit revelatione, aut huic innixa humanâ traditione, prout juris humani natura & ratio exigit, quod ante promulgationem, quâ id in notitiam ſubditorum pervenire poſſit, non habet vim obligativam. Sed jus naturale ſeclusô omni ſignô ductu rectæ rationis, aut notitiarum implantatarum ſtatim cognitum & perſpectum eſt. Evictum ſic, formalem juris naturalis rationem in beſtiis adeſſe. Concludere inde tutum ſatis, ubi formalis ratio juris naturalis, ibi & ipſum jus naturale. Cum illâ ipsâ quidditas rei primò & ultimò concipiatur, & adæquatè ab aliis diſtinguatur. Imò urget hanc brutorum capacitatem ſaniorum naturæ ſcrutatorum ſententia. Quâ bruta cognoſcere ea, quæ ad finem ſunt & faciunt, ſed quod ad finem ſint, non cognoſcere; hominem verò finem præcognoſcere ſub ratione finis, & media per electionem in finem ordinata, aſſerunt. Nec minus fundamentum ſententiæ noſtræ præbet cerebri compoſitio, quâ ad ratiocinandum in homine anima utitur, quæ etiam in brutis. Digna notatu ſunt verba *Maſtertii de juſtitia LL. Rom. lib. 1. dub. 7. Hinc videmus,* inquit, *bruta à ſingularibus aliquô modô ad univerſalia concludere; ex aſpectu unius hominis noſcere omnes: adhæc conjungere & dividere: diſtinguere bonum à malô in uſum vitæ ſuæ, libertatis ac parvulorum ſuorum: abſtrahere res à ſuis corporibus.* Hæc & alia plura illius ſententiæ ſuffragatorem me effecêre, quâ jus naturale toti animalium generi ex æquô commune eſſe, & ſic uni ſpeciei non aliter ac alteri tribui poſſe, concludere volui, ut debui. Supervacaneus igitur illorum labor, qui in confingendis diſtinctionibus deſudârunt hactenus, improprietatis & ſimilitudinis prætextu totum hoc decidentes negotium.

VI. Sed cum remotivè magis quàm poſitivè inpræſentiarum

tum procedendum, refellenda aſſiduè argumenta, quibus con-
trariæ ut ſubſcripſerint ſententiæ, commotos percipio nonnul-
los. Impugnant autem plerique omni niſu defenſam hactenus
brutorum capacitatem rationis patrocinio innixi. Non dari
jus propriè tale, prætendentes, niſi inter eos, qui certa ratione
inter ſe conjuncti. Informati non modò Philoſophorum Princi-
pis doctrinâ *5. Eth. 10.* ſed cô præprimis inducti ratiocinio, im-
pediri rationis defectu effectum cujuscunque juris in obligatio-
ne conſiſtentem. Hæc enim alteriative vel ad pœnam, vel ad o-
bædientiam tendens præſupponit electionem, tanquam neceſ-
ſarium antecedens. Hanc autem ſi expectare velimus in ſubje-
cto quodam, rationis ut id ſtipatum ſit munimine neceſſe eſt.
Tritum autem, bruta nec rationis, & proinde nec electionis ac
multò minus obligationis capacia eſſe. Commotum hoc argu-
mentô Nobiliſſimum quendam JCtum memini, ut ad diverſa-
rum inter Philoſophos ſectarum diſtinctionem confugeret. Ul-
pianum ſcilicet Stoicis adhæſiſſe, ex quorum ſententiâ id affir-
mandum, quod ex Peripatheticorum aliàs negandum foret do-
ctrinâ. Sed rectiſſimè irridet fictum hoc ratiocinium *Revardus*
lib. 1. varior. c. 9. ita inquiens: *Quô quid poteſt abſurdius dici? Si*
enim vim vi repulero, nonne jure facio? ſi id bellua fecerit, an queſo
quod in brutis nulla ſit ratio, ideò minus jure factum cauſabere? Etſi
enim omnem obligationem brutis denegare non auſim, ut con-
tra Seldenum infra latius deducam; Interim ſi præconceptum
id argumentum, prout verba ejus jacent, penitius inſpiciam,
nullius momenti, imò abſurdorum molem illud importare de-
prehendo. Confundit quippe diverſa & diſtinguenda probè
ſubjecta, regulans & regulatum, dirigens & dirigendum. De illo
ſi intelligere placeret diſſentientium argumentatiunculam, mi-
rum quid impietatis, non dicam blaſphemiæ ex eâ redundaret
opinione. Quis enim eſt director, quis implantator, aut Legis-
lator juris naturalis, niſi ſolus prudentiſſimus Deus? De hoc ve-
rò ſi eam acceptare vellent, deſiderari rationem in eô, quis af-
firmaret niſi impius? Notum certè vel ex philoſophicis principi-
is, τὸ eſſe præcedere τὸ operari & diſtingui. Jus ideò naturale [illegible]
ſuâ perfectè conſtitutum eſſentiâ, ſi ſecundum placitum in men-

teDei ut Legislatoris retentum ſit formatũ. Nec attendenda præconcepta quadam opinione operatio in ſubjectô, cui præſcriptum id jus, ex poſt factô ſuccedanea. Neque enim aſſerendum temerè, jus naturale demum tale eſſe incipere, ſi à ſubjecto parente illius intelligatur accuratè natura. Defenſitanda potius ſententia, quâ cujusvis juris eſſentia ex ſolo Legislatoris placitô conſtituta perhibetur, ſive ab illis, quibus latum, intelligatur jus eſſe, ſive non. Vel ſolam legum humanarum perpendenti ſine fuco naturam, eam ex ſolô majeſtatis civilis arbitrio juri divino & naturæ non repugnante pendere conſtabit abundè. Nec ſubditorum hic habenda ratio, an intelligant juris præſcripti naturam, originem, & rationes, quibus commota poteſtas civilis ad id ferendum. Imò non puto ullum unquam inficiaturum, jus civile & ante promulgationem debitam habere perfectionem, & ſuam adeptum eſſentiam. (Cave interim, nè de obligatione, ut operatione ſequenti meam interpreteris mentem) In jure autem naturali implantationem promulgationis obtinere vicem, ſuperius dicta demonſtrant. Id circò non ineptè dixerim, jus naturale, quatenus adhuc in mente Dei tanquàm legislatoris conſiſtebat, eſſe jus, antequam in hoc vel illô ſubjecto operetur.

VII. Quis autem aſſeverare conetur, illud jus, dum deinceps à DEO brutis implantatum, ullam aſſumere improprietatem. Nî forſan illâ ſe convictum profiteri velit abſurditate, operationis diverſitatem, reſpectu variorum ſubjectorum, in quibus inſtituitur eadem, ipſam diverſificare eſſentiã. Neq; illud diſſentientium brocardicon, *ubi non eſt ratio, ibi nec jus*, ſimpliciter conſideratum, ſequeſtratâ interim fictâ ſubſumptionis efficaciâ, vel ex eo conceſſerim fundamento, quod ſic mens Legislatoris civilis in multis circumveniri poſſet facilè. Quid enim, ſi aliquis ignoret hoc vel illud jure ſpeciali prohibitum eſſe aut præceptum, annè illa lex lata reſpectu illius deſitura talis? Emergeret dubio procul illud abſurdum ex ſimplici & abſolutô dicti canonis intellectu. Cum in ignorante, ut ignorante, reſpectu illius juris lati, quod ignorat, nulla adeſſe queat ratio, omni deſtituta effectu. Quis autem eâ ſe occupari paſſurus ignorantiâ, ut aſſereret, reſpectu ignorantis jus deſinere eſſe jus? Primis

 quip-

quippe labris qui degustavit jurisprudentiam, ignorantiam juris, excepto amittendæ rei damnô, nullam præbere excuſationem, vel propriô proſitetur motu. Ubi autem eſt effectus juris, ibi & ipſum jus adeſſe vel adiuiſſe ipſe naturæ ordo ſuadere videtur. Non ſecus ferè (abſit, totalem ut hîc inſtituam comparationem) res comparata cum noſtro jure beſtiali. Etſi enim bruta tali deſtituta affirmârim cognitione, quâ ipſa jus tale ipſis latum, ſecundum quod actus ſuos inſtituere debeant, ſcire poſſint. Inde tamen jus naturale reſpectu illorum non deſiturum jus, aut aliam recepturum naturam. Nec attendendum nonnullorum refugium, quô ignorantiam à neſcientia diſtinguunt ſubtiliter. Concedentes prædicta de ſubjecto ignoranti quæſtio ſi fuerit mota, ſecus, ſi de inhabili penitus & incapaci intellectûs. Verum tàm privationi, quàm negationi parilem hoc caſu non immeritò aſſignârim effectum. Netro quippe modô aliqua induci poteſt juris improprietas. Hujus enim natura ex ſolius Legislatoris placito dimetienda, & actus ſubjectorum, quibus præſcriptum, ſecundum id menſurandi. Imò paulò penitius hoc negotium ponderaturus rationis vix deſiderabit adjutorium. *Nam cum omnis lex*, inquit *Lopez animadverſ. jur. civ. cap. 2. n. 7. & ſeq. ex D. Thomæ ſententia in prima ſecundæ quæſt. 97. art. 3. proficiſcatur ex ratione & voluntate Legislatoris, non requirit rationem ſubjectorum. Quia ſi in eis ratio eſſet neceſſaria, quoad jus maximè, ut judicarent de jure. Sed hoc eis non liceret, ſicuti nobis in jure humano, quod æquitatem tantum & rationem præſumtam præ ſe fert; poſitum hominibus, qui judicare poſſent, non licet, ex c. in iſtis 4. diſtinct. &c.* Et paulò poſt: *Si ergò de humanis legibus jam inſtitutis non eſt judicandum, quantò magis de jure naturæ à Deo ipsô promananti non erit neceſſarium judicium. Cum & ratio humana non habeat authoritatem circa eam legem, juxta illud Pauli ad Rom. cap. 9. quis agnovit ſenſum Domini? aut quis conſiliarius ejus fuit? Quid ergò erit opus in animantibus, ut ea rogantur rationem exquirere?* Quid enim, ſi neſciant nonnulli rationes, quare jus illud latum ſit, aut illud non intelligant, definitenè reſpectu ad illos habito id jus propriè ſic dictum jus? Etſi verò ad negationis iterum confugere audeat quis aſylum. Omnimodam intellectus negationem efficere, quò minus bruta

juris capacia eſſe queant, prætendens; ſeipſum tamen illô confugio decipere videtur, refutatus ex antea dictis abundè.

VIII. Sed reponere quis poſſet facilè, ad actionis juſtæ eſſentiam requiri principia humanarum actionum, Spontaneum, electionem, conſultationem, liberum arbitrium. Hæc autem de brutis prædicare eſſet lapidi viſum tribuere. Sed confundit actus juſti quidditatem & habilitatem. Ad hanc prædicta requiri utraque concesſerim manu, ſed ad illam ea eſſe neceſſaria nunquam crediderim. Probatum enim ſuperius, actus brutorum juſtos omninò. & ſecundum præſcriptum juris â Deô ipſis implantati editos dici debere. Non datur autem actus juſtus, niſi norma quædam ac regula adſit, juxta quam is talis dici queat, quæ non alia quàm jus â Deo implantatum. Etſi igitur in beſtialis actus juſtitia non præſupponantur dicta actionum moralium principia, juſtus tamen eſt & manet, quod Legislatori ita placuerit. Differre itaque eô ipſo actus creaturarum rationalium & beſtiarum quivis deprehenſurus haud difficulter. At verò vix mereretur allatum jam ratiocinium, ulterius in eô refutando ut commorarer, niſi illud adhuc addere placuiſſet. Confundere diſſentientes modum cum re ipſâ, exercitium juris cum jure ipſô. Jus naturale in ſe conſideratum eſt propriè ſic dictum jus: quamvis qualitatem utentium & exercitium variare videamus. Dirigit jus naturale actus brutorum per modum inclinationis naturalis, dum Deus occultas quaſdam proprietates & inſtinctus iis largitus, citra judicium & voluntatem, ad conſervationem ſpecierum tanquam ſocietatis; Rationalium verò mediante rectæ rationis dictamine, reliquiis ſanctitatis divinæ. Quis autem modum utendi variare rem ipſam, aut aliquam producere improprietatem aſſereret unquam? *Unum igitur idemque jus naturale & ratione carentes & rationis compotes regit, ſed modo regendi diverſo, inquit Nobiliſſ. Dn. Johan. Struvch. exercit. 1. th. 4.* Ita juris civilis evolventi paginas, alias leges nobilibus, alias plebejis, alias militibus, alias paganis impoſitas eſſe conſtabit. Neque tamen quiſquam ex eô unitatem juris civilis impugnaturus, aut diverſitatem ejus ac improprietatem reſpectu aliquorum inducturus eſt temerè. Non ſecus

certè jus naturale ad gubernationem & regimen animantium comparatum in ſe unum, pro differentia tamen ſubjectorum, & actuum diverſitate diverſas producens operationes. Solam tamen, quis dicere poſſet, dicta hactenus probare perfectionem actuum beſtialium, non autem juſtitiam. Ne aliàs & arborum & lapidum aut aliorum corporum naturalium, animâ vegetativâ præditorum, actus & motus naturales, ſecundum mentem Dei formatos juris naturalis eſſe aſſerere haberet neceſſe. Urget præcipuè hanc rationem *Seldenus de J. N. & G. juxta diſc. Ebr. lib. 1. c. 4. & Dn. Habn. ad Weſenb. de J. & J. n. 14.* Verum ponderaturus illarum actionum naturam, mirificam ab actibus brutorum deprehendet diſcrepantiam. Conſiſtit illarum actionum conformitas in ſolâ perfectione, quam quælibet ſpecies ſibi debitam â Creatore accepere. At reperitur & eadem in creaturis rationalibus, cum æquè nutriantur, creſcant, ac propagentur, ac alia corpora vegetabilia. Quid autem hæc perfectio cum notitiis cordibus brutorum inſculptis? Nunquam tribuerim jus naturale brutis quoad illam perfectionem, quam ex potentiis vegetabilibus habent, adeoque nec ea quicquam de jure participare poterit. Imò ipſe *Seldenus d. l. p. m. 52. & 53.* actus brutorum ex appetitu, ſeu naturæ propenſione emanare, & actibus hominum perſimiles non rarò, & ejuſdem generis eſſe aſſerit. Illum tamen ſine dubio appetitum aut propenſionem arboribus aut aliis corporibus naturalibus vix conceſſurus eſt Seldenus. Inſculptarum enim â Deo notitiarum vigore bruta actus edunt juſtos, quod appetitui illis informato licitum eſt ab illicito, & bonum â malo diſcernentia.

IX. Refutatum itaque ex jam dictis abundè opinor *Ameſium de conſcient. & ejus jur. lib. 5. c. 1. n. 13. p. m. 268.* ita inquientem: *In brutis animalibus juris ratio propria non magis habet locum, quàm in plantis aut in rebus inanimatis. Quia neque ratio diſtinguens inter bonum & malum, neque voluntas aut electio unius præ alio, neque denique juſtitia ulla brutis magis quàm rebus inanimatis ineſt.* Rigorem tamen hujus ſuæ ſententiæ mitigavit pauliſper *n. 15. Quia tamen quædam ſunt inclinationes, operationes, quæ communes ſunt hominibus cum brutis, & non cum plantis, aut rebus aliis inanimatis,*

cujus

cujus generis ſunt cuſtodia & defenſio vitæ ac libertatis, conjunctio maris & feminæ &c. Quorum etiam apprehenſionem quandam habent animalia per inſtinctum naturæ, ſicut homo per judicium rationis; idcirco ſpeciali quadam proportione jus naturale tribuitur brutis magis quam plantis & rebus inanimatis. Et Seldenus d. tract. lib. 1. c. 5. diſſerit, notiſſimas brutorum propenſiones & actus naturæ plerumque conſtantes per homonymiam & propter ſimilitudinem quandam jura interdum nominari ac leges, nec tamen revera eſſe magis atque arborum ac fruticum aliorumque corporum naturalium actiones ac motus naturales.

X. Perducti interim eo abſurditatis nonnulli, ut illorum actuum, quorũ mentionem ex parte facit Juſtinianus alleg. loco, exercitium mero naturali inſtinctui & inclinationi attribuere auſi fuerint. Enimvero, etſi conceſſerim, maris & fœminæ conjunctionem, & alios eam ſubſequentes actus jus naturale non dici; Interim diffiteri nequeo, eos ex juris naturalis imperio vel ſuaſione provenire. *Imperio*, ſi beſtias reſpexerim, *Suaſione*, ſi creaturas rationales. Neque enim eam reſpectu ad has habito obligativè ſeu poſitivè juris naturalis dixerim, ſed tantum permiſſivè ſeu ſuaſoriè. Etſi enim homines in eam inclinare videamus, cujus vis tamen reſervatum arbitrio, an contrahere id velint, nec ne, ſine juris naturalis læſione. Niſi fortaſſis luxuriantibus nimiis cupiditatibus attendentes exceperim, quibus imperari videtur à Jure naturali individua vitæ conſvetudo, prolis intendens procreationem. Aut ad rerum reſpexerim primordia, quibus præceptum fructificandi ſeu propagationis multiplicationisque *Geneſ. c. 1. 28. c. 9. 1.* neceſſitatem matrimonii hominibus impoſuiſſe videtur. Illoque ita teneri maſculos omnes, ut, quicunque expleto vigeſimo ætatis anno uxorem non duxerit, cum in illud committere, niſi aut aſſiduo legis ſtudio incumbat, acriori libidinis ſtimulo immunis, aut partium, quibus Viri ſumus defectu, generationi impar ſit, egregie docet *Seldenus de J N & G. juxta diſc. Ebr. lib. 5. c. 3 p. m. 545.* Utroque tamen modo, ſive imperativè, ſive ſuaſoriè procedat Jus naturale, illi actus ex eo deſcendunt. Quippe quod brutis præcipit ad conſervationem ſingularum ſpecierum dictam maris

& fæmi-

& fœminæ conjunctionem, & reliquos ſuccedaneos actus. *Sic enim apprehendunt*, inquit *Lopez animadverſ. Jur. civ. c. 2. n. 14. & 15. p. m. 11. ſuæ ſpeciei propagationem eſſe neceſſariam, ut aliter apprehendere nunquam valeant, etſi homines hos naturæ igniculos (quod optimè ait Cicero) aliquando malis moribus opinionibusque depravatus, ſic reſtringant, ut id, quod natura dictavit, aliter apprehendant.* Nec aliud admiſſura mens & intentio ſacratiſsimi Imperatoris ſua ita formantis verba: *Hinc* (nempe ex jure naturali) *deſcendit maris atque fœminæ conjunctio &c.*

XI. Nec deſunt alii actus, qui juri noſtro beſtiali firmisſima ſubminiſtrant argumenta & fundamenta. Quis enim neſcit fidelem Elephantum Rectorum ſuorum defenſionem, tela quoque ex horum corporibus extrahentium? Quis ignorat ſingularem formicarum in inſtituendâ œconomiâ ſolertiam? Quem latet miranda apum in politiâ formandâ prudentia? Frequens & quotidianum qui ſcire diſcupit actuum exercitium, infallibilem juris naturalis in brutis importantium communionem, *Seldenum adeat lib. 1. cap. 5.* Etſi autem eos actus mero inſtinctui naturali aſſignandos autument cum Seldenô nonnulli. Eâ tamen, quâ adducunt hunc prætextum, imbecillitate ſeipſos decipiunt. Vix enim ſolus naturæ inſtinctus eos in brutis operaturus eſt effectus, qui & ipſis hominibus, ſi non ſtuporem, ſingularem certè admirationem injiciunt. Ex lege itaque naturali, quæ ſingulis animantibus à Deô ad conſervationem ſingularum ſpecierum difformiter inſculpta, horum actuum origo petenda. Præcipit ea illorum exercitium, ſi ſuam conſervare velint ſpeciem & ſocietatem. Imò, ſi illos & ſimiles actus ex ſolô naturæ inſtinctu promanare dixerim, vix bruta aliter agere, nec aliquid addiſcere valerent. Cum tamen de Elephantis, pſittacis, picis, merulis, canibus venaticis & aquaticis contrarium quotidiana hiſtrionum præprimis doceat experientia. Atverò opponit ſe & hiſce Seldenus fruſtraneô auſu: *ſed demum*, inquiens, *cur cedò à Camelis, Turturibus, ciconiis, Elephantis aliiſq; aliquot animalibus vitæ humanæ norma aliquis ſeu juris naturalis exempla potius quàm à tot brutorum velut Republ. ſeu numeroſiſſimis reliquorum gregibus, de quibus nil tale fando auditur, ſunt petenda?* Sed rectè dicit, *nil tale fando auditur.*

auditur. Etſi enim fortaſſis tales actus in omnibus animantibus non percipiamus aut intelligamus, â noſtrâ tamen ignorantia ex imbecillitate ſubortâ ad illorum negationem argumentari velle abſonum eſſet. Satisfactum igitur abundè, opinor, communi illi & inexſtirpabili ferè conceptui, rationis defectum juris importare negationem.

XII. Sed nec deſunt, ex natura contrariorum, idem poſtulantium ſubjectum, ſuam confirmare intendentes opinionem. Ut quod ſubjectum injuriæ non capax, id nec ad juris inhærentiam habile. Bruta autem injuriam non committere ex ipſo jure civili, & quidem *l. 1. §. 3. ff. ſi quadrup. paup. fec. dic.* probare ſatagunt. Verum, ſi injuriam ex proæreſi, ſeu ex malevolô animô, perverſaque voluntate alteri nocendi profectâ intelligant, mentem JCti explicant probè. Sin verò omnem injuriam brutis iis textibus detrectare velint, â veritatis tramite eos aberrare non immeritò dixerim. Etſi enim bruta ſenſu i. e. ſenſu rectæ rationis (alioquin bruta ſenſu i. e. anima ſenſitiva carere quis aſſerere auderet?) careât, quin tamen æquipollens quid in iis reperiatur, negari vix poterit. Unde enim actio de pauperie naſceretur, niſi aliqualem â brutis committi poſſe injuriam aſſererem? Cur ceſſaret illa actio, ſi brutum ex peculiari, & toti ſpeciei communi damnum dederit feritate & malitia? Cur Dominus vel ad noxæ deditionem, vel damni illati æſtimationem obligaretur, niſi beſtia injuriam intuliſſet inſtituenti eam actionem? Ideo enim obligari Dominum opinor, quod cum bruto nulla poſſit eſſe actio. Cum autem damnum naturaliter & revera ſit illatum, quod aliquô rependi in eô, qui id paſſus, æquitati conveniens, ideò illud aut reſtitutione damni aut deditione animalis compenſandum. In noxalibus parili ratione id obſervari actionibus ex aliis juris noſtri edocemur articulis. Dantur videlicet & illæ ob delicta ſervorum in Dominos, vel ad litis æſtimationem, vel ad ipſius corporis deditionem. Neque tamen inferendum ex dictis, quod ſi injuria moraliter ſic dicta non cadat in bruta, nec jus propriè dictum vi contrariorum in brutis reperiri. Hanc ſi admitterem argumentationem, recurrerem ſine dubio ad diverſum, quò jus naturale in creaturis rationali-

bus & brutis regendis utitur, medium. Quod tamen, ut ſupra probatum, juris naturæ in brutis eſſentiæ nihil addere, nec aliquid detrahere poteſt. Talis enim injuria rationem præſupponit, ut modum, quo mediante jus naturale regit creaturas rationales.

XIII. Sed nondum omnia diſſentientium fundamenta penitus diſſoluta. Reperiuntur fortaſſis, & ex eô noſtram ſententiam infringere contendentes ratiocinio, quod ſi jus aliquod brutis cum homine daretur commune, vix occidi aut offendi poterunt bruta, ſalvo illo jure. Cum tamen Deus T. O. M. tanquam ſupremus omnium creaturarum autor & Dominus in prima creatione ineffabili ſua beneficentia imperium homini in omnia terræ donaverit animantia? At verò falſâ hâc ſequelæ conſtructione ſeipſos fallere videntur ſic ſentientes. Ducunt enim argumentum ſuum à ſeparatis, quæ disjungenda, nec ab unô ad alterum inferendum. Neque enim illud dominium ex jure naturali manare dixerim, ſed præter illud ex ſpeciali Dei optimi erga genus humanum benevolentia & affectu. Quo homines creaturarum nobiliſſimos eâ dotare voluit prærogativâ, ut in velociſſima pariter ac robuſtiſſima dominatum obtineant animalia. Quid autem hoc cum jure naturali? Multa ſanè vel ſecundum, vel præter jus naturale ſunt inducta, quæ contra jus naturale non currunt. Poſſunt ipſi homines bruta occidere, jure & vi illius dominii, quod à Deo ipſis conceſſum benevolè. Id quod apertè confirmat *Grotius de J. B. & P. lib. 2. c. 2. n. 2. in fin.* Illud autem dominii exercitium juris naturalis cum brutis communionem non infringit, cum id nunquam ipſi contrarietur, ſed optimam cum eô ſapiat conſpirationem. Non ſecus ac olim de jure civili Romano Dominis in ſervos jus vitæ & necis competebat, & tamen utriq; de jure participabant naturali. Id tamen inficiari nolim, homines peccare, ſi contra naturam cujuſque animalis eô abutantur, ut ſi ſine causâ id occidant, ultra vires onerent, mutilent temerè, aut ab educatione fœtus prohibeant. Uſus enim homini à Creatore, non abuſus conceſſus eſt.

XIV. Sunt

XIV. Summi tandem ſubſellii Moraliſtæ Seldeni ſubmiſſiori modeſtiâ, hic removendæ rationes, quibus per integra duo capita præſentem noſtram ad Orcum quaſi detrudere allaborat ſententiam; noſtri ut eò felicius propoſiti metam adipiſci queamus. Primam ac potiſſimam ex libertatis naturâ & notione deſumit, duplicem eam faciens, vel abſolutam & ſimplicem, vel reſtrictam & temperatam. Illius deſcriptionem deſumit ex priori definitionis Juſtinianeæ in *§. 2. Inſt. de J. P. & l. 5. π. de ſtat. hom.* parte, quod ſit naturalis facultas ejus, quod cuique facere libet. Et hâc quidem notione libertatem in brutis pariter ac in hominibus concipi poſſe concedit, nullô accedente jure, quod horum voluntatem & propenſionem cohibeat. Reſtrictæ autem libertatis notionem, ſuppoſitâ poſteriori definitionis Juſtinianeæ parte, *niſi ſi quid vi aut jure prohibeatur*, brutis haud tribui poſſe aſſerit. Quæ tamen, ſi juris capacia ea aſſeverare velimus, in iis omninò concipienda eſſet. Verùm huic argumentationi ſi eum, quem Seldenus affixit, aſſignare auderem valorem, hæſitarem meritò, annon & creaturis nonnullis rationalibus juris naturalis ſic detrectaretur communio. Servis enim, quin eô caſu, etſi ex alio fortaſſis fundamento, etiam denegandum jus naturale eſſet, nullus dubitarim, cum & illis ea libertatis deſcriptio vix applicari poterit. Quippe non vi & jure, ſed conditione & qualitate ſtatus ſui, quidquam facere prohibentur ſervi. *Bachov. ad Treutl. vol. 1. diſp. 2. th. 1. lit. A. Nobiliſſ. Dn. Ludwell. com. ad inſt. §. 2. de J. P.* Nullius igitur momenti non immeritò judicanda videtur illa propoſitionis efficacia: ubi non talis libertas, qualem Seldenus exigit, ibi nec jus. Neque illam ipſam etſi conceſſerim, in eô detenſitare auſim Seldenum, quod ad hunc locum vim, quatenus injuria in ea continetur, non ſpectare aſſeveret. Quid enim vocabulum vis, abſolutè ſi poſitum reperiatur, aliud denotat, quàm impetum quendam & aſtum, qui vel provideri aut evitari nequeat, vel injuriam importet, aut inferendæ proximè indicium præbeat. Evincunt eum ſignificatum vel infiniti juris noſtri textus; paucos in *l. 3. π de J. & j. l. 45. § 4. π ad L. Aquil. l. 13. π quod met. cauſ.* adduxiſſe impræſentiarum ſufficiat. Et ideò communi Inter-

pretum consenſu ea verba, *niſi ſi quid vi aut jure prohibeatur*, ad
effectum libertatis & executionem ſunt reſtricta, libertatem
nihilominus ſalvam ſervari, etſi quis fortaſſis vi injuſtè illata de-
tentus â Latronibus, aut jure, nè licentius quis contra normam
rationis evagetur, exercitium illius & uſus impediatur. Quin
itaque libertas brutorum, i.e. poteſtas vivendi pro impetu â Ju-
re naturali ſuum accipiat temperamentum, nullus dubito. Ho-
minum interim libertatem ob creberrimum ejus, quô licentio-
ſius dotium, quibus cæteris præſtant animantibus, egrediuntur
limites, abuſum, pluribus conſtrictam eſſe frenis nunquam in-
ficias eo. Unde non ſolùm naturali, ſed etiam Gentium & Civi-
li illa facultas vivendi pro lubitu temperata egregiè. Hæc au-
tem temperationis pluralitas; nihil dubio procul poſitura eſt
obſtaculi, quò minus reſtrictam libertatem, ſi aliquid roboris
argumento Seldeni attribuendum, brutis competere aſſerue-
rim.

XV. Atverò non omiſit celeberrimus Seldenus ſuam &
in hoc arduo negotio perſpicuam reddere ſubtilitatem, præ-
gnantioribus cœptam dum defendit ſententiam rationibus.
Admittens quidem actus brutorum & hominum invicem per-
ſimiles non rarò & ejuſdem generis eſſe, quatenus illi ex volun-
tate, appetitu, ſeu naturæ propenſione emanant, ſive utilitatis
ſive delectationis aut jucunditatis causâ à ſingulis ſive fiant, ſive
omittantur. Non autem quatenus ad actuum ſub boni ac hone-
ſti non prætermittendi nomine ex officii debitione præſtatio-
nem & ſervationem, aut aliorum ſub ratione mali ac turpis o-
miſſionem ex parili debitione obligentur, pœnâ metiri nomine
contra facientibus adjecta, vel actuum permiſſivorum, ob de-
fectum pœnæ præſtitutæ, ratione habitâ. Ubicunque autem de-
ſunt hæc, de quibus jam dictum, indicia, ibi nec juris ullius pro-
priè ſic dicti locus excogitari quidem poterit. Pœna enim pro-
priè ſic dicta non poteſt obtinere, niſi obligatione ad actus ali-
cujus præſtationem præcedente, & juris alicujus violatione
præeunte, quæ juxta mentem Seldeni in brutis deficiunt. Verum
defenſio noſtræ ſententiæ, ſubtiliſſimi illius Viri quò minus ad-
ſtipuler doctrinæ, mei ſuſcipiet patrocinium. Neque enim obli-
gatio-

gationem, neque pœnam illius ſequelam beſtiis denegare auſim. Parili enim ferè modo, quò homines ad ea, quæ dictamen rectæ rationis inculcat, obligantur, bruta ad illorum actuum, qui à notitiis ipſorum cordibus inſculptis præcipiuntur, præſtationem, aut vetantur, evitationem adſtringuntur. Nec aliam ferè mentem ſediſſe *Nobiliſſ. Dn. Hahn. ad Weſenb. de oblig. & act. n. 5.* refellenti Rebhanium, non diſtinguentem inter obligationem naturalem ex natura animali, & eam quæ ex naturâ humanâ eſt. Adſcribit itaque aliquam beſtiis obligationem, etſi eam iis deneget, quam ad actus juſti habilitatem ſupra pertinere diximus, quatenus ea eſt actus imperatus voluntatis & intellectus, qui in bruta non cadit. Nec illud igitur Seldeno conceſſerim, aut adſtipulanti Grotio de J. B. & P. l. 2. c. 21. n. 11. *quod, quoniam in beſtias propriè delictum non cadit, ubi beſtia occiditur, ut lege Moſis ob concubitum cum homine, non ea verè pœna ſit, ſed uſus dominii in beſtiam.* Superius quidem aſſenſi Grotio, jus occidendi bruta non ex jure naturali, ſed præter illud ex ſpeciali Numinis donatione derivandum eſſe; ſed tamen id ad eum reſtrinxi intellectum, homines bruta ad conſervationem vitæ ſine ullâ juris naturalis offenſione occidere poſſe. Secus omnino, ſi illius dubii habenda ratio, an bruta delinquere, & ſic pœnæ ſubjici queant. Hoc enim contra Seldenum & Grotium expreſsè evincit actio de pauperie, quâ animal, quod noxiam commiſit, aut noxæ dedendum, aut æſtimatio noxiæ offerenda. Quid autem eſt noxia? Petat quærens Ulpiani informationem *in l. 1. §. 1. π. ſi quadrup. paup. fec. dic.* non aliam exſpectaturus deciſionem, quàm quod noxia ipſum ſit delictum. Unica igitur cauſa illius actionis afferenda omninò delictum animalis nocentis, nec quid aliud hic in conſiderationem trahendum. Quid enim ſi alia quadrupes aliam concitaverit, ut damnum daret, cur illius tantum, quæ concitavit, nomine agendum juxta *l. 1. §. 6. π. d. t.?* Non in aliâ certè re quæritandum hujus deciſionis fundamentum, quàm quod eadem in brutis, quæ hominibus juris obſervetur ratio, id nempe ſubjectum, quod delicti aut damni præbuit occaſionem ipſum dediſſe damnum cenſeri, *l. 30. §. 3. & l. 52. §. 1. & 2. π. ad L. Aquil. & l. 169. π. de R. J.* Ceſſat illa actio, quando vel culpa Do-

mini intervenerit, vel alterius inſtigatu damnum dederit *l. 1. §. 4. & 6. ff. ſi quadrup. pauper. fec. dic.* quam quod eô caſu culpa aut delictum animali haud imputari queat. Cur locus denegatur huic actioni, ſi quadrupes ex naturali & totius ſpeciei communi feritate damnum dederit, juxta *pr. Inſt. ſi quadrup. paup. fec. dic.* Non ſanè ex alia ratione, quàm quod eô caſu nullum perpetrarit delictum. Quivis potius præſcire debet, cavendum ſibi eſſe, & ſi incautus lædatur, ſibi imputare habet. Secus autem, ſi ex peculiari contracto vitiô damnum aliquod dederint, notitias illas, quas Deus cordibus illius generis animalium inſculpſit, violandô.

XVI. Obligari itaque bruta quodam juris naturalis vinculo necesſitate vel ad obſervantiam eorum, quæ â [illegible] riatis dictitantur, vel pœnam violationi imminentem nullus non opinor. Facilè enim Seldenianæ ſubſcribo ſententiæ, nè comminiſci aliquem poſſe, jure quàm cohiberi & obſtringi, quô in re obligationum conſiſtit ſubſtantia, citra pœnam obligationi inſervientem. At verò bruta non obtemperantia dictamini notitiarum inſculptarum, quod pœnam haud promereantur, non immeritò â Seldeniana diſceſſerim opinione. Prætereaque interim, delicta brutorum rariſſimè hominibus manifeſta ſint, aut ad notitiam eorum pervenire, hinc in vindicandis illis nec ullam judicii formam obſervari in aperto poſitum. Tantum autem pœnæ inflictionem brutis delinquentibus remittendam eſſe vix aſſeruerim: quamvis iſtiusmodi delictorum cognitionem, jurisdictionem & executionem hominibus perpetuò haud tribuerim. Cum & ipſi intra naturæ difficilius ſe contineant limites cupiditatibus naturalibus non modò; ſed artificialibus inſuper obſequantur, & actibus ad individuorum pariter ac ſpecierum conſervationem deſtinatis abutantur nimis. Nihilominus brutorum delicta, quibus ex peculiari quodam vitio ſe contaminârint, damnum hominibus inferendô, & ſocietatem humanam conturbandô, hominum animadverſioni ſubjacere nunquam non exiſtimavi. Prædictam ſi ponderaverim de pauperie actionem, eam in ſimplum conceptam & rei perſecutoriam ſolo damni dati reſtitutionem intendentem deprehendo. Quæ tamen reſpectu illius, contra quem intentatur, ex maleficio prodit,

dit,

dit, non quidem Domini, quippe qui nullam commiſit, & ſic cōſenſu ad nihil tenetur, ſed pecudis. Id enim ex ipſa re ſeu damno datô, & ex facto obligatum, affectum, nec damnum, quod dedit, ob incapacitatem ſuam, reſarcire, neque id deditione ſuâ, alterius ſubjectum dominio, rependere queat. Noxales pari ratione actiones contra Dominum ob delictum ſervi moveri notum vel juris Tyronibus. Eumque ad reſtitutionem damni dati teneri, non quidem ratione ſui, ſed quod ſervi incapacitas, pertractâ ad partes tam utilitate, quam damnô in Dominum redundante devolvat in hunc obligationem ad reſtituendum. Quis autem enim non delinquere, ſicque nec ad pœnam obligari unquam aſſerere auderet? Cur enim obligatio ex delicto ſemel contracta, inhæreret ſervo, & eum, quocunque eat, ad quemcunque Dominum, concomitaretur? Cur ſervus manumiſſus actione ordinariâ ex delicto teneretur, ſecundum *l. [illegible] unde condict. furt.* niſi ipſum deliquiſſe in confeſsô eſſet?

XVII. Neque tamen meum extorquebit unquam aſſenſum Seldenus eo, quod ipſi manifeſtum videtur, *animal, quod pauperiem fecerat, non omninò in ſui pœnam, perinde ac ſi ipſum aliquod violaſſet, ſed in æſtimationem noxiæ ac compenſationem damni illati, ac inde domini alterius liberationem, dedendum,* id omnino cauſa hujus actionis ſolitaria aſſerendum, ea dubio procul etiam contra eum competitura Dominum, cujus animal ex genitali & communi toti ſpeciei feritate damnum intuliſſe probetur. Cum & eâ ratione damnum revera & naturaliter illatum, quod deditione ipſiuſmet animalis, Seldenianæ ſi ſubſcribendum ſententiæ, rependendum, aut ſi eô carere nolit Dominus, æſtimationis præſtatione redimendum. Et certè culpa animalis, quod illâ quaſi obnoxium, ſi haud ponderanda, adverſus Dominum in cujus poteſtate erat animal, cum damnum dedit, & non eum, qui poſt pauperiem factam id poſſidet, actio eſſet intentanda, contra *l. 1. §. [illegible] ſi quadrup. paup.* Cum ſic damni repenſationem ab illo potius quàm hoc faciendam diceremus, quod animal ipſum nullam promeruerit pœnam, ſed damni illati tantum reſtitutio facienda ab eo, qui tunc temporis ut utilitatem, ſic & damnum percipere debuit. Conſtanter itaque aſſeruerim,

pr-

pecus damnum inferendo delinquere, & delinquendo pœnam promereri, quam Dominus pro animali, quod nihil habet proprii, reſarcire, ſi illô carere nolit, tenetur. Et quid quæſo ipſa noxæ deditio aliud in receſſu habet, quàm quod Dominus pro animali damnum dante pecuniariam ſolvat pœnam, cum id aliàs corpore & cute luere debuiſſet pœnam, impotens ſatis, alio modo ut ſatisfaciat, cum nihil habeat, nec alius pro eo culpam redimere ſit obligatus. Neque eô quempiam errore occupari poſſe opinor, proprio ſi nocuerit Domino animal, id propterea immune à delicto & pœna conſeri. Etſi enim actionem de pauperie eô caſu ceſſare facilè conceſſerim, pro lubitu tamen & modo debito quò minus id punire queat Dominus, non videò quod obſtet. Ceſſat & actio noxalis, ſi ſervus proprio damnum dederit Domino, in ſervum tamen hunc animadvertere poſſe, vel ſolus in Codice titulus de emendatione ſervorum demonſtrat abundè.

XVIII. Corroborari inſuper & firmari egregiè poteſt præſens noſtra ſententia, quâ bruta contra notitias inſculptas agendo delinquere, & ſic ad pœnam obligari aſſerimus, ex pœnâ, quâ occidendum olim bovem hominem occidentem, & pecus interficiendum, quod cum homine carnaliter commixtum, aliunde edocemur. Alia brutorum morti, quam promeruêre, traditorum exempla lubens hic omitto, recenſita numeroſè ab ipſo Seldeno d. c. 5. laborante omni niſu, ut hunc quoque dubitanti de ſuâ ſententiâ ſcrupulum eximere queat. Ita tandem inquiens lib. I. c. 4. *Neque enim ex culpa meritò id dictum eſt, ſeu ex jure à pecore violato, ſed ex eo quod tàm infame ex hominis ſcelere pecus redditum ſit &c. Simile dicendum de bove cornupetâ, qui hominem occiderat. Lapidandus quidem erat. At non juris ab eo violati nomine, ſed aut ideò, nè quid, hominis cauſa denuò ab eo pariter fieret, aut Dominus in re ſua puniretur, quia negligenter cuſtodiret.* Verum dicta includere magis quàm excludere pœnam, quam delinquendo promeruêre bruta opinor. Homo certè, ſi aliquo ſe obſtrinxerit delicto & ob eum præter alios, finem debitam luit pœnam, ne ipſe vel ſcandalum aſpectu ſuo præbeat, vel ignominia contracta ipſius nomini denuò recrudeſcat, aut impuni-

punitatem ſperans eôdem, vel parili iterum ſe commaculet crimine. Finem minus principalem non abſorbere principalem quotusquiſque neſcit? Ipſemet Seldenus d. c. 4. p. 51. pœnæ duplicem asſignat effectum, vel ſatisfactionis, vel expiationis ſeu purgationis, pœnas in genere ſic dictas communem eam aſſumere naturam aſſerens, ut ſint infligendæ, non ſolum, nè porrò peccetur, ſed & quia antea peccatum eſt, pro malo actionis præterito irrogentur. Neque priori quicquam movebor dubio, pecus non ex meritô culpæ, ſed quod tàm infame redditum ex hominis ſcelere, occidi. Non neſcius interim *canonis 4. XV. q. 1.* citati â Seldeno, pecora tali flagitio contaminata indignam facti refricare memoriam. Etſi enim dictam Seldeni ſententiam de beſtiis ſolâ hominis nequitiâ ad delinquendum adductis, & ſic quodammodo innocentibus conceſſerim, inde tamen eas â delicto ſemper pœnâq; immunes haud judicare auſim. Et quale quæſo de eô formandum caſu judicium, ſi animal delicto obnoxium â Domino criminis commiſſi neſciô in alium parili ratione ignarum transferatur: aut ſi id hominum omnium oculis ſubtrahatur, quò minus horrorem his aſpectu ſuo incutere posſit, amputata ſimul omni occaſione, denuò ſimili crimine ſe contaminandi? Dubio procul Seldenianis ſi ſolum locus relinqueretur rationibus, non erant occidendæ illæ beſtiæ; cum ceſſante ratione punitionis ceſſare debeat & ipſa punitio. Videtur â particulari ad univerſale argumentatus Seldenus. Homo certè, ſi peccatum commiſerit Sodomiticum, & ob eum plectendus finem, nè infamiâ ſuâ, qua ſceleris patratione affectus horrorem ſociis ſuis excitet. Verum quis propterea eum â delicto & pœnâ immunem eſſe aſſerere velit? Aliter informati Imperatores ita reſcribunt in *l. 31. C. ad L. Jul. de adult. Cum vir nubit, in fœminam Viris porrecturam, quid cupiatur, ubi ſexus perdidit locum? ubi ſcelus eſt id, quod non proficit ſcire? ubi Venus mutatur in alteram formam? ubi amor quæritur nec videtur? jubemus inſurgere leges, armari jura gladio ultore, ut exquiſitis pœnis ſubdantur infâmes, qui ſunt, vel qui futuri ſunt rei.*

XIX. Neutiquam tamen ſuam Seldenum, ambiguitate in voce *pœnæ* quæſita curioſè, defenſurum ullatenus opinor ſententiam. *Pœnæ nomine*, inquit d. c. 4. p. 57. *impropriè interdum nuncupari qualiacunque ſive hominibus, ſive brutis damna ac incommoda inveniant &c.* Et paulo poſt: *quoniam non ex juris alicujus ad quod obligatur quiſquam violatione eveniant, idcircò pœnæ tantum abuſivè vocitantur.* Etenim ſi propriam Seldeni pœnæ retinuerim acceptationem, quatenus eſt malum paſſionis pro malo actionis, ſeu quod redditur, ut malum inſequens pœnæ, pro eô quod eſt malum præteritum culpæ, nullus dubito quin præcedentia ſatis probaverint, eam & hîc ſatis amplum ſibi vendicaturam locum. Culpam enim â brutis contra notitias agentibus committi dictum abundè. Ad pœnam igitur ea obligari, non unâ impræſentiarum propoſitum vice. Et ita etiam â ſummo juris naturæ Legislatore diſpoſitum ſine dubio videtur, ad debitum ut omnia nullius ſubjecti malitiâ obſtante deducantur finem.

XX. Suâm tandem ut contra ſacratiſſimum Imperatorem ulterius defendere poſſet ſententiam Seldenus, ad ſuæ ſuffragatorum opinionis confugit patrocinium; *Bologneti*, *Mynſingeri*, *Connani*, *Donelli*, *Cujacii*, *Hottomanni*, *Grotii*, *Salmaſii*. & aliorum adductus conſortio. Non infitior, & alios infinitos numero illam imbibiſſe & defenſitaſſe hactenus ſententiam. Sed eô recreatus ſolatio, non ſolam & unicam hanc controverſiam eſſe, ſed quamplurimis noſtram ſcatere Jurisprudentiam, quæ Doctorum hinc inde peperêre diſſenſum, & veritatis amore commotus ab illis diſceſſum feci. Et ſi authoritatibus totum hoc negotium eſſet diſcutiendum, hæſitarem meritô, ſi non pluralitate conſentientium, celebritate certè quis victoriam ſit reportaturus. Propugnant conſtantiſſimè noſtram ſententiam JCti totô orbe famigeratiſſimi *Revardus*, *Forcatulus*, *Loriotus*, *Covarruvias*, *Lopez*, *Alber. Gentilis*, *Maſtertius*, *Hugo de Roy*, *Hillig. ad Donell. libr. 2. cap. 6. lit. G. B. Ungepauerus & Nobiliſſimi Viri, Domini Ludwel, Johan. Strauchius*, *Wilhelmus Leiſerus*, aliique, quorum vel nomina adduxiſſe ſufficeret, niſi rationibus magis pugnandum eſſet,

eſſet , nec inſpiciendæ authoritates poſthabitis rationibus, quibus nituntur eædem.

XXI. Et hæ, quantum percipere hactenus licuit, primariæ Seldeni ſunt rationes , quibus noſtram oppugnat ſententiam, ſi quæ fortaſſis non adductæ , ex adductis huc usque refelli queunt haud difficulter. Reſtat unicum, quod noſtro obicem ponere videtur negotio , refutandum impræſentiarum paucis. Ex juridicâ juris derivatione noſtram nonnulli premere conantur ſententiam. Deducit Ulpianus in *l. 1. pr. ff. de J. & J.* vocem juris â juſtitiâ , cujus defectum in brutis & ipſius juris procreare carentiam argumentantur quidam. Cum enim conſtans & perpetua voluntas ſuum cuique tribuendi non reperiatur in brutis, hinc nec juſtitia; deducta argumentatione â definitionis negatione ad definiti inficiationem. Verum, frequentes, in jure noſtro quæ extant, derivationes ab excellentiori deſumptas fucatum illud deſtructuras abundè opinor ratiocinium. Petita nempe illa denominatio â principaliori juris fine juſtitia, quatenus id innatum hominibus habitu infuſo, & ita prius juſtitia humanâ, quæ demum acquiritur per habitum actuum virtuoſorum legi conſentaneorum. Et ſic hoc reſpectu juſtitiam in bruta non cadere apertum. Interim , quoniam principalior juris finis in homine quàm in brutis ſpectatur , ab hujus defectu ad derivati argumentari velle negationem abſonum eſſet. Accedit, quod illa juris deductio non inepta videatur , ſi ipſam jurisprudentiæ artem voce juris intellixiſſe JCtos dixerim Jurisprudentia enim eſt de juſtitia materialiter, & hanc pro fine habet ; â quô, quem ſibi habent propoſitum & aliæ diſciplinæ ſuam accepêre appellationem. Nihil igitur obeſt illud â notatione logicâ ductum argumentum. Coronidis tamen loco & hic id notatu dignum judicarim , actus ſeu præcepta juris naturalis reſpectu ad ſubjectum operationis habitô diverſa eſſe. Communia partim homini cum brutis, propria partim ſoli homini, religionem ſcilicet erga DEUM , amorem patriæ & parentum. Unde manare ex hôc principiô opinor , eos actus ratione receptio-

nis & approbationis in *l. 2. π. de J. & J.* juri gentium aſſignari. Sed ex horum diverſitate actuum juris inferre diverſitatem, eſſet ex diverſitate operationis ipſam diverſificare rei eſſentiam.

XXII. Et has præcipuas rationes fore arbitramur, quibus contrariam propugnare pleroſque deprehendimus ſententiam. Iis igitur deſtructis vix firmam diſſentientium opinioni ſupereſſe ſedem exiſtimamus. Optantes animitus nos hoc labore lividi cujuſdam Zoili haud promeruiſſe cenſuram. Sed voto hoc negotium, aut ſpe, fallaci tamen abſolvitur. Et collabitur hæc plerumque in cineres, nec illis optatus conſtat eventus. Atverò fremat Zoilus & perfremat obtrectator, ipſa veritas noſtrum eſt ſuſceptura patrocinium. Non quidem neſcius ſum, ſpecioſum ambitionis vinculum multos ſub virtutis umbra tenere. Sed hujus impotentiæ nos necullus quidem convicturus, niſi â veritatis nos abſtraxiſſet prius aſylo. Singulari illius affectu adducti, & præceptorum informatione perſuaſi, præſenti noſtrum addidimus calculum ſententiæ. Ab æquô interim Lectore, culpam, ſi quæ commiſſa deprecandò nos veniam facilè impetraturos, ſperamus certiſſimi.

SOLI DEO GLORIA!